

به نام خدا

پر تکرار ترین های نهایی
تاریخ یازدهم

بخش دوم

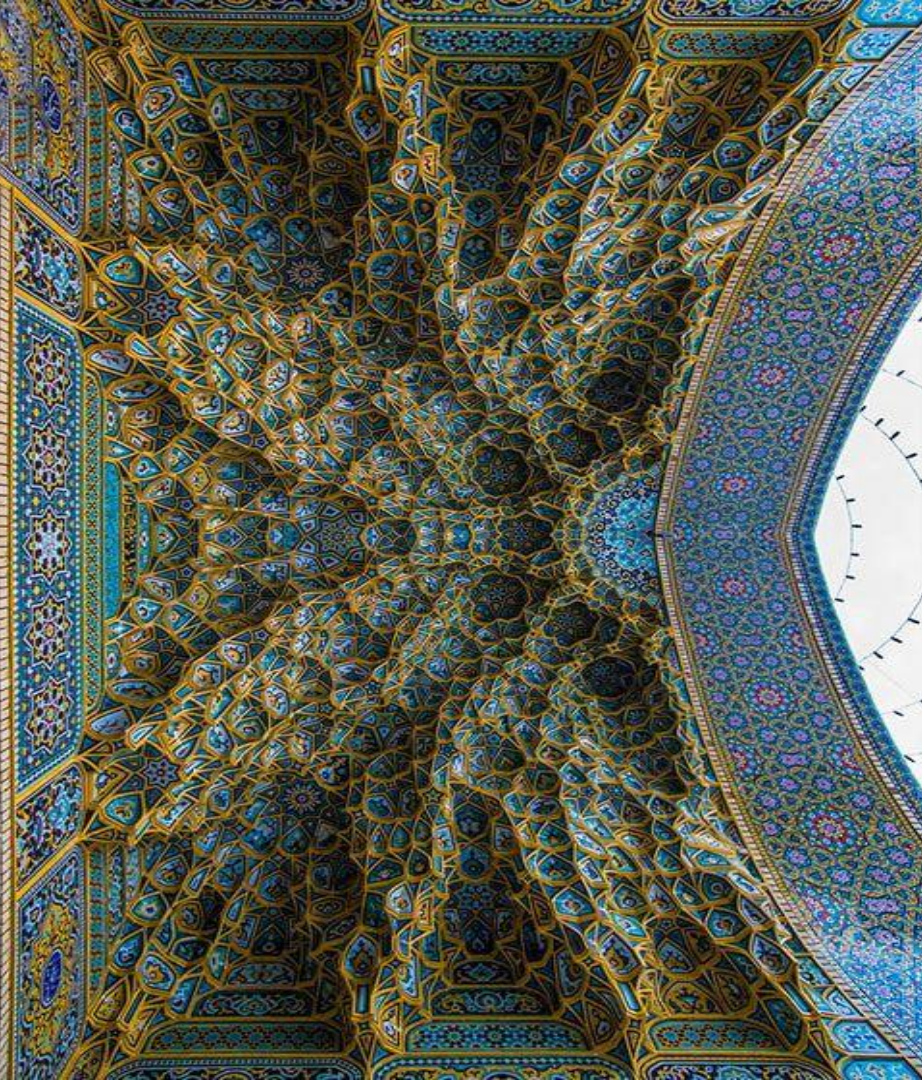
سرکار خانم فرزانه علیشاهی، سرگروه درس تاریخ ناحیه ۴ مشهد مقدس

بخش اول : بارم بندی

نوبت دوم (خرداد) و شهریور	نوبت اول	درس
	۳-۱	۱
۱/۵	۳-۱	۲
	۳-۱	۳
۲	۳-۱	۴
	۳-۱	۵
۲	۳-۱	۶
۲/۵	۳-۱	۷
	۳-۱	۸
۲		۹
۲		۱۰
		۱۱
۲/۵		۱۲
		۱۳
۲/۵		۱۴
۱/۵		۱۵
۱/۵		۱۶
۲۰	۲۰	جمع

درس نهم

ظهور و گسترش تمدن
ایرانی اسلامی

خاستگاه اجتماعی و جغرافیایی

❖ نقش دهقانان ایرانی در سده‌های نخست هجری: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

۱- مشارکت در امور محلی

۲- نقش مهمی در حفظ و انتقال فرهنگ ایرانی از دوره باستان به دوره اسلامی

نمودار جدولی مقایسه حکومت ها در زمینه خاستگاه اجتماعی و جغرافیایی

نام سلسله	خاستگاه اجتماعی	خاستگاه جغرافیایی
طاهریان	خاندان‌های کهن دهقانی و دودمان‌های زمین‌دار	خراسان
سامانیان	خاندان‌های کهن دهقانی و دودمان‌های زمین‌دار	ماوراءالنهر
علویان طبرستان	سادات علوی شیعه مذهب	طبرستان
صفاریان	مردم عادی و رویگزراده و عضو گروه عیاران و جوانمردان	سیستان
آل بویه	از مردم اهالی دیلم شغل صیادی سپس ورود به حرفه نظامی و خدمت به سرداران دیلمی	دیلم

نمودار جدولی مقایسه حکومت ها در شیوه رسیدن به قدرت

نام سلسله	شیوه رسیدن به قدرت
طاهریان و سامانیان	با فرمان خلیفه عباسی انتقال قدرت از امیری به امیر دیگر نیز با فرمان و تأیید خلیفه
علویان طبرستان، صفاریان، زیاریان، آل بویه	به دست گرفتن قدرت بدون اجازه و تأیید خلیفه

نمودار جدولی مقایسه روابط حکومت‌ها با خلافت عباسی

نام سلسله	روابط با خلیفه عباسی
طاهریان و سامانیان	اظهار اطاعت ظاهری و ستیز با دشمنان خلافت مانند علویان طبرستان و در اداره امور قلمرو خود استقلال و تصمیم‌گیری کامل سرزمین‌های تحت فرمان خود
علویان طبرستان	روابط خصومت آمیز چون مدعی خلافت خود و غصب خلافت از طرف خلافت عباسی بودند و کشمکش و جنگ با سپاه خلیفه و طاهریان و سامانیان
صفاریان	یعقوب: رسیدن به قدرت یعقوب بدون فرمان و بی اجازه خلیفه عباسی ولی دادن فرمان حکومت بلخ، کابل و سیستان به لحاظ سرکوب خوارج و جنگ با کفار شرقی سرانجام تیرگی روابط به لحاظ حمله به نیشابور و از بین بردن طاهریان و حمله به بغداد جانشینان یعقوب: کمتر شدن دشمنی و درگیری در زمان عمرولیث و اظهار اطاعت از خلیفه و دادن فرمان حکومت مناطق تحت اختیار به عمرولیث از طرف خلیفه اما بی‌اعتمادی خلیفه و سرانجام عدم حمایت از عمرو در مقابل امیراسماعیل سامانی و فرمان‌قتل عمرو در بغداد
زبیریان	مرداویج: شکست سپاهیان خلیفه و گرفتن مناطق مختلف و بیرون راندن عاملان خلیفه و خیال حمله به بغداد و نابودی خلیفه جانشینان مرداویج: اظهار اطاعت نسبت به خلیفه بغداد
آل بویه	تصرف بغداد ولی ازین نبرد خلافت و همچنین عزل و نصب خلیفه اما حفظ شأن خلافت و نشان دادن تابعیت از خلیفه

آثار و پیامدهای به قدرت رسیدن سلسله های ایرانی در سده‌های سوم تا پنجم هجری

❖ عوامل رونق شهرنشینی در زمان سامانیان و آل بویه: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱- برقرار شدن آرامش و امنیت نسبی

۲- قرار گرفتن زمام کارها به دست امیران و وزیران با تدبیر و علاقمند به عمران و آبادانی

۳- استقرار نظام دیوانی منظم و منسجم

درس دهم

ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی

غزنویان

❖ لشکرکشی به هندوستان: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

به بهانه: جهاد به کفار

هدف اصلی: دستیابی به ثروت فراوان هند از طریق غارت معابد

و پرستشگاه های آن سرزمین

نتایج:

ورود و گسترش دین اسلام و زبان فارسی در شبه قاره هند

سلجوقیان

❖ نبرد ملازگرد: (سوال خرداد ۱۴۰۴)

در زمان آلب أرسلان، میان سلجوقیان و امپراتوری روم شرقی و شکست سپاهیان امپراتوری روم شرقی اسارت امپراتور و افزودن آسیای صغیر به متصرفات خود و گسترش قلمرو سلجوقیان از رود سیحون در شرق تا دریای مدیترانه

❖ پیامدهای توسعه قلمرو سلجوقیان در آسیای صغیر (نبرد ملازگرد):

مهاجرت قبایل و طوایف ترک به آن منطقه

تغییر اوضاع سیاسی و فرهنگی این ناحیه

نظام اداری

❖ وزارت در دوره سلجوقیان: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

شکوهمند شدن دیوان وزارت به ریاست وزیر در عصر سلجوقی و تسلط وزیر بر همه دیوان‌های سلجوقی اما وزیر در منصب خود هیچ امنیتی نداشت و آنچه سبب تداوم کار وی می‌شد، اراده و خواست سلطان بود. اگر سلطان بنا به دلایلی از وزیر رنجیده یا از موقعیت وی به هراس می‌افتاد، عزل یا قتل و مصادره اموال در انتظار او بود.

❖ نظام اداری در عهد خوارزمشاهیان: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

تداوم نظام اداری سلجوقی اما کم‌شدن اختیارات و تغییر نام برخی دیوان‌ها دیوان‌ها نسبت به دوره سلجوقی و تشکیل دیوان‌های جدید

اوضاع اجتماعی و اعتقادی

❖ **رشد طبقه بازرگانان سلجوقی: (سوال خرداد ۱۴۰۴)**

در دوره سلجوقی، به دلیل رشد شهرنشینی و توسعه مناسبات شهری، طبقه بازرگان شهری بیش از پیش اهمیت یافت و بازرگانان به یکی از مهم‌ترین گروه‌های اجتماعی تبدیل شدند.

❖ **بافت مذهبی جمعیت در دوره غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)**

عمده‌ی جمعیت پیروان اهل تسنن و مهم‌ترین مراکز شیعه‌نشین ایران: بیهق، ری، گرگان، ساری و قم - پراکندگی پیروان مذهب اسماعیلی که مهم‌ترین مخالفان خلافت عباسی و دو حکومت غزنوی و سلجوقی بودند. وجود پیروان ادیان مسیحی، یهودی و زرتشتی در برخی شهرهای ایران

اوضاع اقتصادی

❖ اقطاع (:سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

به انواع مختلف واگذاری زمین به افراد نظامی یا صاحبان مشاغل دیوانی گفته می شد. هدف واگذاری اقطاع: نظارت و آباد کردن زمین های بایر و بلااستفاده باقی مانده از ادوار پیشین

نتایج واگذاری اقطاع: تمایل تدریجی صاحبان اقطاع به استقلال، سبب جدایی مناطقی شد که زمین های اقطاعی در آن ها قرار داشتند و نهایتاً به ضعف و زوال حکومت سلجوقی کمک کرد.

درس یازدهم

حکومت، جامعه و اقتصاد
در عصر مغولی و تیموری

سرکار خانم فرزانه علیشاهی، سرگروه درس تاریخ ناحیه ۴ مشهد مقدس

Age hath these
passed by English
was by that valiant
Sir Francis Drake
the Pelican and's second
gentleman master
and's in the desert. 1586

This South part
of the world, containeth
almost the third part of the
Globe, is yet unknowne, certaine
sea-calls, which rather have,
there is a land, then otherwise,
etc. Lave

ایران در عهد ایلخانان

❖ دوره‌های حکومت ایلخانی در ایران: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

۱- دوره نامسلمانی مغول، تلاش بزرگان ایرانی برای مهار خشونت و رفتارهای خودسرانه مغولان و کوشش

دیوان سالاران، فلاسفه، شعرا، فقها و در رأس آنان کسانی چون خواجه نصیرالدین توسی، شمس‌الدین محمد

جوینی و برادرش عطاملک جوینی برای آشنایی مغول‌ها را با فرهنگ ایرانی و آداب کشورداری و فراهم کردن

زمینه برای مسلمان شدن آنان

۲- دوره مسلمانی مغول‌ها در ایران از زمان غازان شروع شد. با مسلمان شدن غازان ۶۹۴ (ق) اسلام دین

رسمی اعلام شد و در پرتو تلاش‌های رشیدالدین فضل‌الله همدانی، وزیر کاردان ایلخانان، اصلاحات گسترده‌ای

در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حقوقی انجام گرفت. در عهد سلطنت غازان ایران به استقلال و

اقتدار بیشتری دست یافت.

نظام حقوقی و قضایی

نظام حقوقی و قضایی در دوره تیموریان: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴)

تیمور نیز با وجود مسلمان بودن به نسب مغولی خود و سنت‌های مغولی افتخار می‌کرد و خود مجموعه‌ای قانونی موسوم به «تزوکات» را به وجود آورد. با این حال در سراسر عهد تیموریان قوانین شرعی و عرفی مبنای زندگی اجتماعی و داوری قضایی ایرانیان بود.

درس دوازدهم:

فرهنگ و هنر عصر مغول - تیموری

دین و اعتقادات

❖ پیامدهای اسلام آوردن مغولان، یکی از رویدادهای مهم دوره ایلخانان بود: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

- ۱- هم‌نوایی دین و دولت باعث برتری شریعت اسلامی بر یاسای چنگیزی شد، حکومت ایلخانی ماهیت ایرانی اسلامی یافت
- ۲- موجب شد که مردم نسبت به آن احساس بیگانی کمتری بکنند.
- ۳- نفوذ و قدرت ایرانیان در دربار ایلخانان و اداره حکومت بیش از پیش افزایش یافت.
- ۴- زمینه برای بازسازی ایران و انجام اصلاحاتی در امور سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراهم آمد.

گسترش تصوف

❖ تغییر و تحول چشمگیری در فعالیت طریقت‌های صوفی در قرن نهم هجری: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

۱- از يك سو صوفیان به تشیع گرایش بیشتری نشان دادند.

۲- به تدریج برخی از طریقت‌ها مانند طریقت صفویه وارد سیاست شدند

۳- برای به دست گرفتن قدرت با فرمانروایان و پادشاهان به رقابت برخاستند.

هنر و معماری

ویژگی مهم معماری عصر ایلخانان و تیموریان (سوال نهایی)
خرداد ۱۴۰۴

۱- ایجاد بناهای عظیم

۲- ساختن گنبدها، طاق‌ها، ایوان‌ها و مناره‌های بلند

۳- تزئین ساختمان‌ها با گچ‌بری و کاشی‌کاری به شیوه‌های

گونگون

۴- ترکیب آجر و کاشی نیز برای تزئین و زیباسازی بناها

علم و ادب

❖ **مهمترین آثار تاریخنگاری عصر ایلخانان و تیموریان: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)**

تاریخ جهانگشای جوینی، نوشته عطاملک جوینی (تألیف : ۶۵۸ ق)،

جامع التواریخ، اثر خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی ۶۴۵ (۷۱۷ ق)،

تاریخ گزیده

مستوفی

تاریخ گزیده، تألیف حمدالله مستوفی (تألیف : ۷۳۰ ق)

درس سیزدهم:

تحولات سیاسی و اقتصادی ایران در دوره صفوی

تأسیس حکومت صفوی

❖ پیامدهای رسمی شدن تشیع توسط شاه اسماعیل (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

نخست اینکه بسیاری از شیعیان در خدمت دولت نوپای صفویه قرار گرفتند و در سایه این دولت متشکل، منسجم و متحد شدند.

دوم آنکه این اقدام سبب تمایز آشکار ایران از همسایگان مسلمان خود به ویژه امپراتوری عثمانی در غرب و ازبکان و گورکانیان هند در شرق شد

❖ اقدامات شاه عباس اول برای نجات کشور از مسائل و مشکلات

داخلي و خارجي (سوال نهايي خرداد۱۴۰۴)

۱- ایجاد ثبات سياسي و برقراری نظم و امنیت در داخل کشور؛

۲-نوسازی تشکیلات و تجهیزات سپاه؛

۳-توسعه اقتصادی، اجتماعي و فرهنگي؛

۴-انتقال پایتخت از قزوین به اصفهان

۵-دفع حملات دشمنان خارجي و بیرون راندن نیروهای بیگانه از

خاک ایران؛

دوران ضعف و انحطاط

❖ **اوضاع ایران در دوران حکومت شاه‌صفي: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)**

شاه صفي، نوه و جانشين شاه عباس اول، از تعادل روحي و سلامت عقل بهره کافي نداشت
دستور به قتل سردار باکفایتي مانند امام‌قلي‌خان، حاکم فارس داد. در زمان همین شاه بود
که قندهار توسط گورکانیان هند از ایران جدا شد.

اوضاع اقتصادی

❖ انواع زمین در دوره صفویه: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳ و خرداد ۱۴۰۴)

- ۱- اراضی ممالک: این دسته از اراضی کشور در اختیار و تملک فرماندهان ایالت ها بود و آنها این زمین ها را میان زیردستان خود تقسیم می کردند.
- ۲- اراضی خاصه یا خالصه: این زمینها متعلق به شخص شاه بود برای اداره ارتش
- ۳- اراضی وقف: این اراضی توسط مردم یا شاه وقف می شد. گاهی مردم برای جلوگیری از دست اندازی حکام زمین های خود را وقف می کردند
- ۴- املاک خصوصی: این زمینها ناچیز و همواره در معرض مصادره قرار داشت.

روابط خارجی

❖ یکی از مهم‌ترین منابع درآمد ایران در دوره شاه‌عباس اول: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

یکی از منابع عمده درآمد خزانه سلطنتی در زمان شاه‌عباس اول، تجارت ابریشم بود که توسط تجار ایرانی ارمنی زیر نظر شاه‌عباس انجام می‌شد. تجار اروپایی و شرکت‌های (کمپانی‌های) مختلف هند شرقی، مشتری اصلی ابریشم ایران بودند

درس چهاردهم:

فرهنگ و تمدن در عصر صفوی

تعلیم و تربیت و مراکز آموزشی

❖ اهداف دولت صفوی از دعوت از علمای شیعه جبل عامل لبنان، عراق و بحرین: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

از آنجایی که در آن زمان تأسیس حکومت صفوی، تعداد عالمان و مراکز علمی شیعی در ایران کم بود،

شاهان صفوی به منظور ترویج معارف شیعه و رفع نیازهای مذهبی و حقوقی جامعه، عده ای از علمای

شیعه جبل عامل لبنان، عراق و بحرین را به ایران دعوت کردند.

معماری

❖ مهم ترین ویژگی و کاربردهای میدان نقش جهان: (سوال
نهایی خرداد ۱۴۰۳)

این اثر توسط شاه عباس اول ساخته شد.

مهمترین ویژگی آن: ۱- شکوه و عظمت

۲- کاربردهای متنوع آن

۳- اتصال آن به مراکز پر رفت و آمد شهر، یعنی مسجد و بازار

از کاربردهای آن برگزاری جشن ها و مسابقات چوگان بازی و تیراندازی، باریابی سفرا، سان دیدن از سپاهیان، اجرای نمایش و آتش بازی.

بافندگی و فلز کاری

❖ **بافندگی عصر صفوی:** (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

صفویان هنر اصیل فرش بافی ایران را از حالت روستایی و عشایری خارج کرده و به صورت به یک صنعت ملی درآوردند. فرش اردبیل که به سفارش شاه تهماسب اول برای پیشکش به مقبره شیخ صفی‌الدین اردبیلی توسط هنرمندان کاشانی بافته شده است یکی از شاهکارهای هنری جهان به شمار می‌رود. دوره صفوی را عصر طلایی پارچه بافی در ایران شمرده‌اند. در این دوره پارچه‌های متنوع و گوناگونی مثل ابریشم، مخمل، بافت فلزی (زری بافت) ترمه و قلمکار در کارگاه‌های کاشان، اصفهان، هرات، مشهد، یزد، کرمان و ... بافته می‌شد.

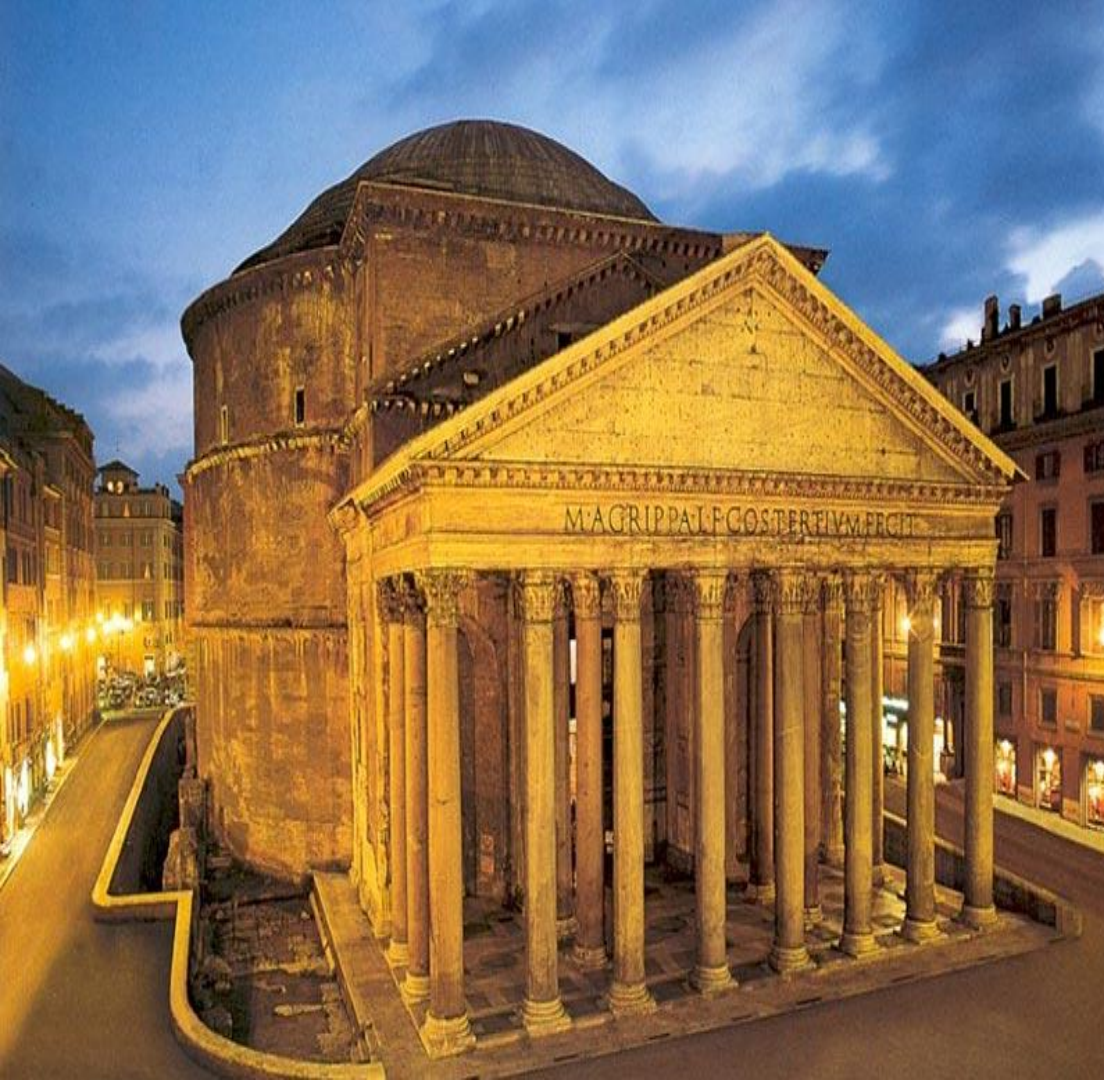
❖ **ویژگی‌های فلز کاری عصر صفوی:** (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

-ظرافت، خلاقیت و زیبایی در خلق آثار هنری

-طلاکاری روی فلزات

توسعه استفاده از فولاد

- اشعار زیبا و سخنان نغز خوشنویسی شده

درس پانزدهم:

قرون وسطا

گسترش و تحکیم نظام فئودالیسم

❖ **سرف :** (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

در قرون وسطا کار بر روی زمین‌های اربابان (فئودال ها) به عهده میلیون ها کشاورز وابسته به زمین بود که به آنها سرف می‌گفتند. آنها به دودسته تقسیم می‌شدند:

۱ - گروهی از سرف‌ها، کشاورزان آزادی بودند که به علت بدهکاری سرف شدند .

۲ - عده ای از رعایا به خاطر ناامنی و هرج و مرج زمین خود را به

فرد نیرومندی واگذار کردند و در عوض آن، از حفاظت و حمایت او برخوردار شدند.

جنگ‌های صلیبی

مشکلات اقتصادی و اجتماعی سرزمین‌های اروپایی در آستانه شروع جنگ‌های صلیبی:

(سوال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

به دنبال هجوم و مهاجرت گسترده طوایف ژرمنی به سرزمین‌های اروپای غربی و تعطیلی فعالیت‌های تجاری و کارگاهی، این سرزمین‌ها با مشکلات اقتصادی و اجتماعی متعددی همچون افزایش جمعیت، بیکاری، فقر و کمبود مواد غذایی مواجه شده بود.

پیدایش پادشاهی های قدرتمند

❖ حمایت بازرگانان و صنعتگران از پادشاه برای تقویت حکومت مرکزی: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

زیرا حکومت مرکزی مقتدر از طریق برقراری نظم و امنیت، وحدت اداری و یکسان سازی قوانین، شرایط مساعدتی برای توسعه تجارت و صنعت فراهم می آورد.

علم و آموزش

آموزش در نیمه اول دوره قرون وسطی: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

در نیمه نخست قرون وسطا به دلیل افول شهرها، فعالیت های علمی و فرهنگی کساد و بی رونق شد و عمده آموزش به تربیت کشیشان و مبلغان مذهبی اختصاص داشت و کلیسا بر فرهنگ و نظام تعلیم و تربیت نظارت داشت.

در آن عصر، شارلمانی با علاقه به دانش و تعلیم و تربیت مدرسه ای در کاخ سلطنتی در پایتخت خود تأسیس

نمود

درس شانزدهم

رנסانس و عصر جدید

گسترش اندیشه اومانیسم (انسان‌گرایی)

❖ مقایسه اعتقاد اومانیسم و کلیسا در مورد انسان: (سوال نهایی خرداد ۱۴۰۳)

انسان‌گرایان، انسان را موجودی می‌شمردند که زندگی دنیوی او ارجمند و مهم است، کلیسا مروج این عقیده بود که انسان فقط برای خدمت به خداوند خلق شده است و دنیاگرایی و میل به لذت‌جویی او را از رسیدن به سعادت و خوشبختی در جهان آخرت باز می‌دارد.

اکتشافات جغرافیایی و شروع استعمارگری اروپاییان

علل انگیزه و شوق بیشتر پرتغالی ها و اسپانیایی ها برای کشف راه ها و سرزمین های جدید :

(سؤال نهایی خرداد ۱۴۰۴)

۱- زیرا از یک سو قادر به رقابت با دولت شهرهای ایتالیایی که تجارت این منطقه را در انحصار خود داشتند، نبودند

۲- از سوی دیگر با حکومت عثمانی که بر مناطق شمال شرق و شرق مدیترانه مسلط بود، دشمنی و ستیز داشتند.

جنبش اصلاح دين و نهضت پروتستان

❖ **نهضت اصلاح ديني: (سوال نهايي خرداد ۱۴۰۴)**

در فاصله قرون ۱۴ تا ۱۷ م سلسله حوادث و تحولاتي در قلمرو مسيحيت در اروپا رخ داد که مورخان از مجموع آنها تعبير به اصلاح ديني مي کنند. جنبش اصلاح دين با انتقاد و اعتراض به برخي از نظريات و عملکرد کليسا شروع شد

❖ **نتايج نهضت پروتستان : (سوال نهايي خرداد ۱۴۰۳)**

- ۱ - از بين بردن وحدت مذهبي جهان مسيحيت
- ۲ - بروز سلسله جنگ های مذهبي بين پروتستان ها و کاتوليك ها
- ۳ - کمک به تقويت پادشاهان و دولت های ملي و رشد اندیشه ملي گرايي در اروپا
- ۴ - تضعيف قدرت کليسای کاتوليك و کاهش نقش آن در زندگي مردم و جوامع اروپای

سپاس از نگاه پر مهر شما

سرکار خانم فرزانه علیشاهی، سرگروه درس تاریخ ناحیه ۴ مشهد مقدس